

Wij, Elisabeth

Leesexemplaar

J O D E P O O R T E R

Wij, **Koninginnen**
van de 21ste eeuw

Elisabeth

21 levenslessen van legendarische vorstinnen
voor een kroonprinses van 21

P E L C K M A N S

Inhoud

7	Inleiding
13	Elisabeth van België: Koningin van het laboratorium
29	Letizia van Spanje: Koningin van het ongeduld
43	Sofía van Spanje: Koningin van de vernedering
57	Amalia van Nederland: Koningin van de musical
71	Wilhelmina van Nederland: Koningin van het verzet
83	Juliana van Nederland: Koningin van de gezelligheid
91	Beatrix van Nederland: Koningin van gewapend beton
105	Máxima van Nederland: Koningin van de verrijzenis
121	Victoria van Zweden: Koningin van het ongewone
139	Mette-Marit van Noorwegen: Koningin van de ellende
149	Margrethe van Denemarken: Koningin van de nicotine
161	Anne-Marie van Griekenland: Koningin van heel even

175	Mary van Denemarken: Koningin van de marketing
185	María Teresa van Luxemburg: Koningin van het drama
197	Charlene van Monaco: Koningin van de afwezigheid
205	Grace van Monaco: Koningin van de schijn
227	Sisi van Oostenrijk-Hongarije: Koningin van de waanzin
241	Catherine van Wales: Koningin van de lingerie
261	Diana van Wales: Koningin van het raffinement
297	Camilla Windsor: Koningin van de onwaarschijnlijkheid
313	Elizabeth Windsor: Koningin van halfvol
327	Elisabeth van België: Koningin van het mirakel
337	Geraadpleegde bronnen
349	Register

Dit boek gaat over één vrouw en tegelijk over vele. Het gaat over zij die een kroon dragen en zij die de leiding nemen. Prinses Margaret zei over haar koninklijke zus: ‘Elizabeth is de enige persoon die met één hand een diadeem kan opzetten terwijl ze van een trap komt.’ Dat is maar een van de vele vaardigheden die een vorstin nodig heeft en een van de vele hindernissen die ze moet nemen. Dit boek gaat over vrouwelijk vorstelijk leiderschap en wat voor leuks en ellendigs dat teweegbrengt. Het is het nuttigste verjaardagscadeau ter wereld voor een kroonprinses die 21 wordt en alles al heeft, maar wie nog heel veel te wachten staat. Het is ook een koninklijke schenking voor iedereen die zich royaal tegen de calamiteiten van het leven wil wapenen.

‘Wat voor boek kun je nu schrijven over een meisje van 21?’ Het is de zeer terechte opmerking van een Nederlandse vriend die zelf een dochter van die leeftijd heeft en een onderneming die crèmpjes en zeepjes aan haar leeftijdsgroep verkoopt. Lichaamshygiëne en gelaatsverzorging zijn uiteraard belangrijk, maar ook innerlijke kracht en persoonlijke weerstand. En inderdaad, tenzij je je beide ouders hebt omgebracht of zwaar aan de verdovende middelen zit, is er niet zo veel wereldschokkends te melden over iemand die nog maar 21 is. Behalve als je Elisabeth van België heet. En dan gaat het niet zozeer over wat je al aan voorbeeldigs of verschrikkelijks gedaan hebt, maar wel over wat er achter de positie en opdracht schuilgaat die je gaat vervullen. Geloof me, dat is meer dan u en ik bij elkaar kunnen verzinnen. Ik kan er een boek over schrijven. Dat heb ik ook gedaan. En ik kan u vertellen: zowel moord en doodslag als talloze verboden middelen zijn schering en inslag in elk koninklijk leven.

De afgunst, de leugens, het overspel, de sabotage, de vernedering. En dan is het nog niet eens middag.’

Voorbeeld vandaag

Het is een mozaïekbiografie geworden. Dat heb ik zelf bedacht. Het is een portret dat samengesteld is uit andere portretten en als geheel een nog scherper beeld geeft van de geportretteerde. Ik heb het ontleend aan de schilderkunst. Als je sommige van die portretten van ver bekijkt, dan zie je een afbeelding van een persoon. Als je dichterbij komt, merk je dat het uit stukken van apart materiaal is gemaakt. Op die manier is dit boek een portret van de kroonprinses van België, maar ook van een galerij andere vorstinnen. Stuk voor stuk zijn het verhalen die de essentie van de persoon en tegelijk het ambt van koningin weergeven. Deze koninklijke vrouwenportretten vallen in drie categorieën uiteen. De eerste bestaat uit vrouwen die in dezelfde positie zitten als Elisabeth en in de startblokken staan om ergens ter wereld de kroon over te nemen: vorstinnen van straks. De tweede bestaat uit vrouwen die op dit moment de scepter in de hand hebben of op armlengte zitten van een man die dat doet: vorstinnen van nu. In de derde bevinden zich de vrouwen die er vroeger hebben gezeten en tot op vandaag als voorbeeld dienen voor anderen die het vak gaan uitoefenen: vorstinnen van altijd.

De vernedering

Er zijn onbetwistbaar een aantal gemakken aan de functie verbonden. Je hebt je eigen kapper en make-upartiest, je eigen Edouard Vermeulen en een mevrouw die twee zachtgekookte eitjes voor je klaarzet in de ochtend. Maar dan moet de dag nog beginnen. De afgunst, de hienlikkerij, de beschuldigingen, de leugens, de sabotage, het overspel, de vernedering. En dan is het nog niet eens middag.' Ik zeg u: het is méér *Game of Thrones* dan wat de pastelkleurige, geïllustreerde magazines u willen laten geloven. Het is wat Elisabeth van België moet weten voor ze eraan begint. En u ook.

Ultiem cadeau

De kroonprinses van België staat op een keerpunt in haar leven en de vaderlandse geschiedenis. Dat klinkt wat hoogdravend, maar het is wel zo. Het is de eerste keer in de bijna tweehonderdjarige geschiedenis van dit kleine koninkrijk dat een vrouw op de troon gaat zitten. Dit boek is het wedervaren van al degenen die wachten om het over te nemen, zij die het aan het doen zijn en zij die een onuitwisbare indruk gemaakt hebben. Het is het eerlijke en niets uit de weg gaande relaas van het spoor dat zij hebben getrokken. U kent ze bij de voor naam: Kate, Amalia, Victoria, Camilla, Beatrix, Charlene, Máxima, Grace, Diana, Sisi en alle anderen die in de 21ste eeuw betekenis en relevantie hebben.

Onnavolgbare vorstinnen

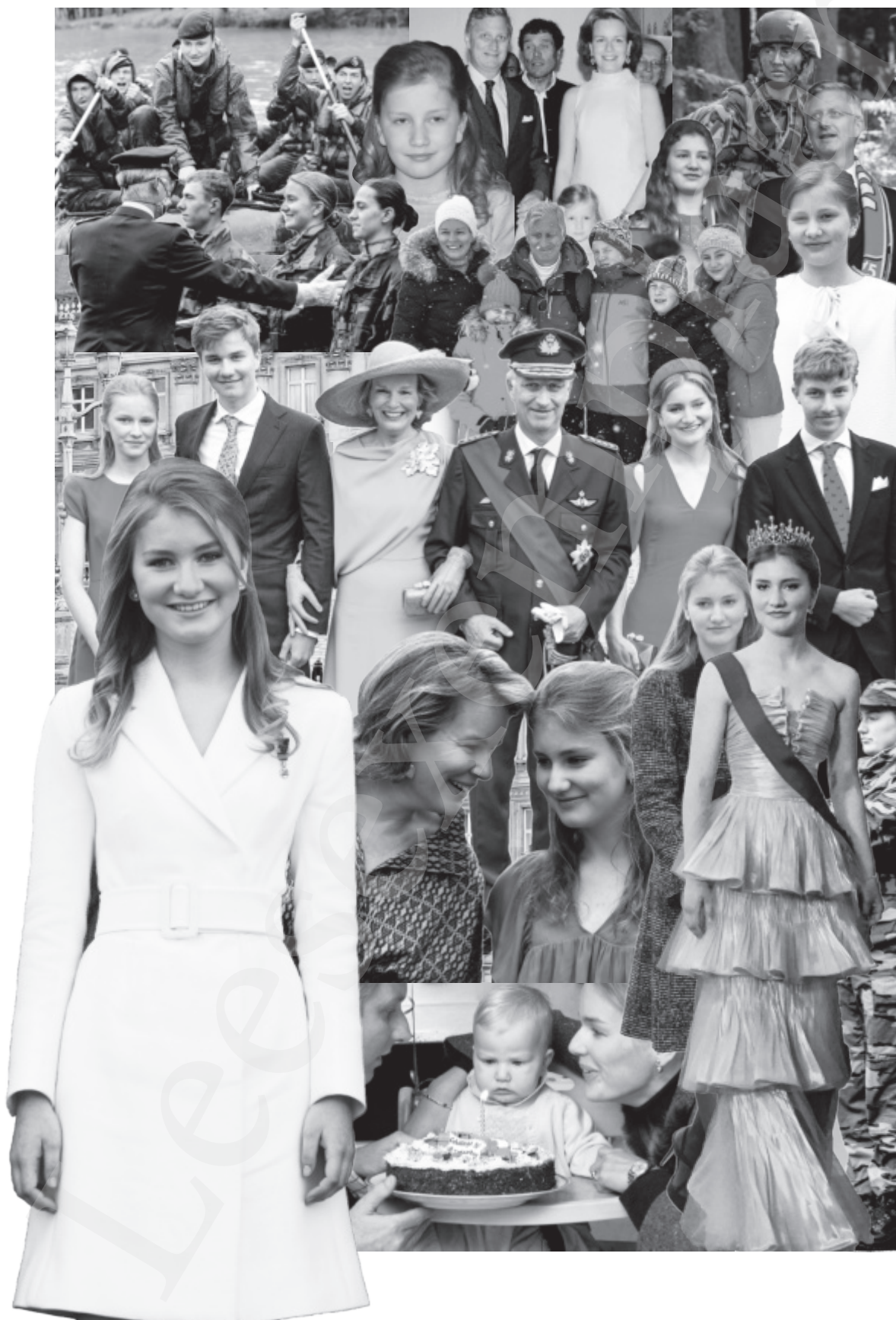
Dit boek gaat over alleen maar vrouwen en is het werk van een man die niet langer kon aanzien dat het nog niet was geschreven. Het is gebaseerd op diepgravend onderzoek door koningshuisvorser Jan Van den Berghe in stoffige archieven en achter beschimmelde paleismuren, en op zijn analyses van gefluisterde confidenties van eerste-lijnsgetuigen. Het steunt daarnaast op mijn persoonlijke jarenlange ervaring als koningshuisverslaggever en mijn ontmoetingen met leden van de Belgische en buitenlandse koninklijke families. Het is het relaas van uitzonderlijke vrouwen in buitengewone omstandigheden. Vaak met het gemak van een riant paleis, een gouden koets of onder de fonkeling van een diamanten diadeem, maar altijd met de ondraaglijke last van een koninklijk bestaan. Het is het portret van 20 onnavolgbare vorstinnen en één die klaarstaat om het te worden. Het is ook het nuttigste cadeau ter wereld voor kroonprinses Elisabeth van België die op 25 oktober 2022 eindelijk 21 wordt, alles al heeft, maar nog veel te verduren zal krijgen.

Gefundeerde waarschuwing

Naast een gedetailleerd portret is het ook de allereerste handleiding voor vorstelijk vrouwelijk leiderschap. Het is specifiek geschreven met één vrouw in gedachten, maar uiterst geschikt voor alle vrouwen, en mannen, die leiding willen geven aan een koninkrijk, aan een zaak of gewoon aan zichzelf. De uitdagingen voor Elisabeth van België zijn niet gering. De strategieën die andere vorstinnen hebben ingezet, kunnen doorslaggevend zijn om haar koningschap tot grote hoogte op te tillen of tot lage dieptes neer te halen: de Máxima-methode, het Mette-Marit-model, het Elizabeth-mechanisme en het Kate-concept. Het doornemen van deze levenslessen kan bijdragen tot het uitzetten van een koers die catastrofes zoveel mogelijk afwendt en glorie tegevoet treedt. En de mogelijkheid van mislukking is zeker bestaande. Iedereen die ouder dan 21 is, beseft dat onheil om elke hoek kan schuilen.

Dagcrème en deodorant zijn onmisbaar voor een zelfverzekerd en stralend bestaan, maar voor de andere gevaren in de wereld is er bescherming nodig van een andere orde. Een gewaarschuwd man is er twee waard en een gewaarschuwde vrouw: meer dan twee. De volgende bladzijden zijn tegelijk een hartelijke felicitatie en een gedocumenteerde waarschuwing. Leve de koningin. Allemaal. En lang. En u ook. Pas daarom zorgvuldig op voor de hiernavolgende calamiteiten.

*‘Tenzij je je beide ouders
hebt omgebracht of
zwaar aan de
verdovende middelen zit,
is er niet zo veel
wereldschokkends te
melden over iemand die
nog maar 21 is. Behalve
als je Elisabeth van
België heet.’*

VORSTIN VAN STRAKS

Elisabeth van België

*Koningin van het
laboratorium*

Ze haalt de beste punten op school, ze is perfect tweetalig en heeft nog geen stap verkeerd gezet. Ze spreekt als Obama, loopt als Naomi Campbell en speelt zo goed piano dat ze makkelijk toegelaten kan worden tot de wedstrijd van haar betovergrootmoeder Elisabeth, naar wie ze genoemd is. Mocht er in een laboratorium een koningin in elkaar worden gestoken dan zou die niet veel afwijken van wat Filip en Mathilde van hun oudste dochter hebben gemaakt. In haar omgeving wordt ze als niets minder dan een mirakel gezien. En dat zal nodig zijn. Binnen het gezin is het besef groot dat de toekomst van het koningshuis uitsluitend afhangt van de professionaliteit, de populariteit en vooral de kwaliteit van zijn volgende vertegenwoordiger. Voor het eerst in de geschiedenis van het koninkrijk is dat een vrouw.

Protocollaire chip

Op 7 mei 2001 kondigen Filip en Mathilde tijdens een persconferentie aan dat er gezinsuitbreiding in het verschiet ligt. Mathilde is drie maanden zwanger. De geboorte wordt voorzien voor half november 2001. De eerste drie maanden verlopen vlot. Mathilde voelt zich goed. Ze is wel vlugger moe dan gewoonlijk. Het echtpaar heeft geen voorkeur voor een jongen of een meisje. 'Het is ons kind en het zal welkom zijn', luidt het. Voor namen of titels is het nog te vroeg. 'Eerst de vreugde, dan de titels', aldus de snedige riposte van – dan nog – kroonprins Filip. Op de vraag of hij als nieuwe man ook de luiers zal verversen, antwoordt Mathilde snel in zijn plaats: 'Ja, dat zal hij zeker moeten doen.' 'Als het moet, zal ik 's nachts opstaan. Als ik met walen onder mijn ogen rondloop, weet voortaan iedereen waarom', vult Filip aan. 'Gelukkig heb ik een jonge vrouw, want ik ben 41 en voor mij zal de verandering erg groot zijn.' Na de persconferentie overheerst bij verscheidene waarnemers de indruk dat men bij Mathilde in Laken een protocollaire chip heeft ingeplant of dat zij besmet is door de stugheid van haar gemaal. Zo beweent *Het Nieuwsblad* het onherroepelijke heengaan van het 'verrassend mooie en spontane meisje'. 'De glimlach is er nog steeds, maar het lijkt soms alsof Uw mondhoeken met paperclips aan Uw oorlellen bevestigd zijn', merkt bestsellerschrijver Erwin Mortier op.

Verzegelde envelop

De zwangerschap van Mathilde wordt een nationale gebeurtenis. Procter & Gamble belooft een jaar lang gratis luiers aan alle zwangere vrouwen die op dezelfde dag bevallen. Op donderdagavond 25 oktober slaakt een koninklijke baby een eerste gil. De eerstgeborene komt

‘De adviseur van de prins krijgt een telefoon met het codewoord: Altenrath. Het blijkt de naam van een kazerne maar ook de komst van een prinses.’

ter wereld met een keizersnede. Omstreeks zes uur 's avonds heeft Mathilde de eerste weën gevoeld. Ze belt naar Filip die op dat moment in Waarschoot een vergadering bijwoont. Daarna gaat het snel. Via Laken rijdt de prins naar het Erasmusziekenhuis in Anderlecht. Net voor hij de verloskamer binnengaat, geeft de prins een verzegelde enveloppe met de naam van het kind aan zijn adviseur. De kolonel weet dat hij de enveloppe pas mag openmaken als het kind geboren is. Twee uur later krijgt hij een telefoon met codewoord: Altenrath, het is de naam van een kazerne in Duitsland. Hij opent de brief en leest luidop voor: Elisabeth Thérèse Marie Hélène van België.

Behoudens calamiteiten

Het is van de geboorte van Boudewijn geleden dat het Belgische hof nog een rechtstreekse troonopvolger heeft verwelkomd. Bovendien wordt de prinses, behoudens calamiteiten, de eerste regerende koningin. Drie uur na de geboorte, in het holst van de nacht, geeft de kersverse vader, die de bevalling heeft bijgewoond in groene doktersjas, tekst en uitleg. Hij maakt een ongewoon opgewekte indruk en doet een legendarische uitspraak: ‘Het is een vrouwtje.’ De onhandige vertaling van het Franse *‘une vraie petite femme’*. Op de vraag: ‘Monseigneur, was u kalm, was u niet zenuwachtig?’ antwoordt hij stoer: ‘Ik ben een piloot, hoe kan ik nu onder stress staan?’ De prins toont zich verheugd dat zijn dochter de eerste koningin van België kan worden. ‘Ik wens dat ze een goede koningin wordt, maar eerst moet ze een goede vrouw worden. Een echte vrouw. Ik hoop dat ik dicht bij mijn dochter zal staan en haar alle aandacht zal kunnen geven die ze nodig heeft. Ik hoef geen moderne of postmoderne vader te worden. Als het meisje maar gelukkig is.’

Grote koninginnen

Over de keuze van de naam Elisabeth is de vader duidelijk. ‘Mijn vrouw en ik vinden die naam zeer mooi. Bovendien heette mijn overgrootmoeder zo. Het was een koningin met veel karakter, die veel gedaan heeft voor ons land. Ze kan een voorbeeld zijn voor onze dochter.’ Wat Filip er niet bij vertelt, is dat de Belgische koningin Elisabeth, geboren in Beieren, op haar beurt vernoemd is naar haar meter, de legendarische keizerin Sisi. Beide Elisabeths waren sterke, vrijgevochten vrouwen, maar de ene had communistische neigingen en de andere was niet helemaal goed snik. Uiteraard wenst Filip zijn dochter alleen hun gunstige karaktertrekken toe. De prins krijgt ook de vraag op wie de baby lijkt. ‘Ik zou natuurlijk graag zeggen dat ze op mij lijkt. Of nee, het is een meisje en dus is het misschien beter dat ze op mijn echtgenote lijkt. Met haar krijgen we wellicht voor het eerst een vrouw als staatshoofd. Dat is zeer goed. Er zijn grote koninginnen geweest in de geschiedenis.’

‘Op de vraag op wie zijn dochter het meest lijkt, antwoordt Filip: “Het is een meisje, dus is het beter dat ze op mijn echtgenote lijkt.”’

Sprookjesachtig mystiek

’s Anderendaags hebben de kranten het over de metamorfose van de troonopvolger. ‘Gisterenochtend, drie uur na de geboorte van zijn dochter, schoot er van de koele prins niet veel meer over’, aldus *Het Laatste Nieuws*. ‘Er was zoveel mens voor in de plaats gekomen dat het aanwezige perslegioen even zat te twijfelen of hij het wel was en geen handige dubbelganger.’ *De Standaard* titelt zelfs: ‘Hij is er klaar voor’. Nu nog zijn dochter. Een voorproefje van haar talenten geeft ze op haar achttiende verjaardag in de twee landstalen. Ze schrijft die toespraak uiteraard niet zelf, maar ze brengt ze helder, spontaan en met veel overtuiging. Beter dan al haar voorgangers bij elkaar. Kroonprin-

ses Elisabeth is de eerste sinds het ontstaan van de monarchie die echt goed tweetalig is en zich ook vlot in het Engels en het Duits uit de slag trekt. Ze spreekt zelfs een mondje Chinees.

Niet normaal

Drie dagen na haar geboorte worden de eerste foto's verspreid van de toekomstige koningin. Ze ligt sereen slapend in de armen van haar glunderende vader. Op zondag 9 december 2001 wordt ze gedoopt in de kapel van het kasteel van Ciergnon. Peter is haar neef Amedeo en meter is haar tante, gravin Hélène d'Udekem d'Acoz. De bijna twee maanden oude prinses huilt hartverscheurend wanneer kardinaal Danneels haar doopt met olie en wijwater. Het is de laatste keer dat ze wenend in beeld komt. Van gekroonde hoofden wordt verwacht dat ze lachen tot ze in een coma gaan. Met haar broers Gabriël en Emmanuel en zus Eléonore krijgt ze een normale opvoeding, voor zover dat mogelijk is voor kinderen die in Laken een park van tachtig hectare hebben, een kasteel met drie galerijen, vijf salons, een kapel en een kerk, negen serres en een tropisch zwembad.

Zeer discreet

Ongedwongen beelden van de vier maanden oude baby Elisabeth worden bij toeval geschoten. Op de vooravond van het huwelijk van Willem-Alexander en Máxima ziet een cameraploeg van VTM Filip en Mathilde tijdens een wandeling in Amsterdam. De kleine Elisabeth hangt in een kangoeroezak op de buik van haar vader. De prins gebaart dat er mag worden gefilmd. Filip profileert zich graag als een moderne vader. Volgens Mathilde is hij nauw betrokken bij de opvoeding van de kinderen en probeert hij hun de warmte te geven die hij zelf heeft gemist. 'Ze mogen van hem dingen doen die ik niet toelaat. Dan zijn ze in de wolken. Maar ik vind het belangrijk dat ze een goede

band met hun vader hebben. Dus knijp ik een oogje dicht.’ Met de media gaat het hof een soort gentlemen’s agreement aan waardoor de pers op gezette tijden familieplaatjes mag schieten. In ruil moeten de kinderen met rust worden gelaten. In tegenstelling tot de Britse kranten bericht de Belgische pers zeer discreet over de koningskinderen. Als de zesjarige Emmanuel in 2012 naar een aangepaste school in Kessel-Lo gaat wegens leermoeilijkheden, wordt daar terughoudend over geschreven

Groot gemak

Filip en Mathilde willen voor hun kroost een tweetalige opvoeding. Ze hebben zelf jarenlang steenkolennederlands gesproken en willen dat voor de troonopvolger anders. De kinderen volgen onderwijs aan het Nederlandstalige Sint-Jan Berchmanscollege in Brussel. Thuis spreken ze met hun ouders Frans, maar ze hebben een Vlaams kindermisje en kijken elke dag naar de Vlaamse televisie, onder meer naar *Karrewiet*, het jeugdjournaal van Ketnet. De tweetalige opvoeding werpt vruchten af. Op haar tiende geeft Elisabeth haar eerste toespraak in accentloos Nederlands. Als ze al een accent heeft, is het een Brabants, maar als troonopvolgster is ze dan ook de hertogin van dat deel van België. Haar taligheid is na honderdachtig jaar een primeur in de Belgische koninklijke familie. Haar Nederlands is zo goed dat ze bijlessen Frans moet krijgen. Al heel jong mogen de kinderen mee met hun moeder naar de Koningin Elisabethwedstrijd. Zo krijgt Elisabeth zin om zelf piano te leren spelen, net als haar broer Gabriël. Emmanuel speelt fluit en saxofoon. Eléonore kiest voor viool. Geregeld wordt er in Laken in gezinsverband gemusiceerd. Eén enkele keer ook voor publiek. Tijdens het kerstconcert 2021 brengt Eléonore op viool een jazzy versie van *We Wish You A Merry Christmas*

Als je je ogen een beetje dichtknijpt zie je de familie von Trapp uit “The Sound of Music”, maar dan zonder de zang of Julie Andrews.’

en speelt Emmanuel op saxofoon de klassieker *Adeste Fideles*. ‘Als je je ogen een beetje dichtknijpt zie je de familie Von Trapp uit *The Sound of Music*, maar dan zonder de zang of Julie Andrews.’

Gracieuus zijn

‘Het is opmerkelijk om te zien hoe makkelijk Elisabeth met iedereen omgaat en hoe de kinderen om haar heen dadelijk vergeten wie ze is’, zegt haar pianolerares. ‘En ze heeft ook temperament als het nodig is.’ Bij het dansen bijvoorbeeld. Vanaf september 2007 volgt de prinses klassieke en hedendaagse dans in Asse, in de Kunstenacademie August De Boeck. ‘Voor een toekomstige koningin is dat nuttig’, vindt balletlerares Kathleen Schroyens. ‘Gracieuus zijn is typisch voor al onze meisjes en ook voor de prinses. Daaraan zie je dat zij een *‘maintien’* hebben: de houding van een danseres. En dat geeft zelfvertrouwen. Ook met het podiumwerk, je leert voor een publiek te staan.

*‘Een bescheiden
meisje met enorme
wilskracht en een
goede “maintien”’*

– KATHLEEN SCHROYENS
balletlerares

Vertederend hoe ze hier binnenkwam: heel alleen, met haar tasje in de hand. De anderen werden door mama of oma gebracht, zij kwam heel alleen. Wel met een chauffeur. Dan moet je echt passie hebben. Een zeer bescheiden meisje met een enorme wilskracht en heel veel passie voor de dingen waarmee ze bezig is. Ze heeft altijd gewoon in de groep gedanst en gepraat met de meisjes. En de koning en koningin zijn op een normale manier tussen de mensen komen zitten om naar de open lessen te kijken. Hetzelfde geldt voor de voorstellingen. Zonder protocol in het theater, gewoon in ons cultureel centrum.’ Ook Kathleen Schroyens heeft alleen maar loftuitingen voor de kleine Margot Fonteyn van Laken. ‘Als zij iets wilde kunnen, zag ik volle inzet: oefenen, oefenen, oefenen.’

Kleine onvolmaaktheden

Elisabeth heeft nog een andere kunstzinnige hobby: schilderen. Oma Paola brengt haar in contact met de bejaarde aquarellist-landschapsschilder Pierre Chariot, die in de buurt van het kasteel van Ciergnon woont en de koninklijke familie leert omgaan met verf en borstel. Paola volgt al 22 jaar les bij hem. Chariot is ook artistiek adviseur van koning Filip, die enkele jaren geleden het penseel ter hand nam. Als Filip op weekend is in Ciergnon, brengt hij een bezoek aan het atelier van Chariot. ‘Er zitten nog kleine onvolmaaktheden in zijn portretten en landschappen’, zegt de kunstenaar. ‘Ik begeleid hem. Ik geef hem tips. Hij is een goede leerling.’ Dat is duidelijk te zien op de portretten die de vorst van zijn oom Boudewijn en zijn dochter Elisabeth heeft geschilderd. Pierre Chariot is al even lovend voor de kroonprinses. ‘Ze weet wat ze wil. Ze heeft diezelfde gedrevenheid als haar vader om de perfectie na te streven.’ Met diezelfde toewijding schrijft ze op haar dertiende een toespraak voor de herdenking van de Eerste Wereldoorlog in de Westhoek. Er zijn duizenden toeschouwers en het evenement wordt rechtstreeks uitgezonden op de televisie. In Ploegsteert, aan het oorlogsmonument voor vermiste Britse soldaten, spreekt Elisabeth in de drie landstalen een vredesboodschap uit. Geen geringe prestatie voor meisje van die leeftijd. Alles feilloos gebracht, zonder één aarzeling.

Uiteraard paniek

In december 2013 zijn de koning en de koningin op ‘officieel kennis-makingsbezoek’ aan het Groothertogdom Luxemburg, als de redacties van *La Dernière Heure* en *La Libre Belgique* een dreigbrief ontvangen. In het Duits en het Frans ventileert een anonieme vreemdelingenhater zijn ongenoegen over de migratiepolitiek in België. Hij gaat tekeer tegen de moslims en Noord-Afrikanen, ‘die van het land profiteren en elk jaar dertig miljard kosten’. Hij verwijt de koning daar niets aan te

doen en dreigt ermee Elisabeth te ontvoeren. ‘Dit is geen grap’, voegt hij eraan toe. De kroonprinses zit op dat moment veilig op school, maar uiteraard is er paniek. Extra politiemensen worden ingezet. Ook het OCAD, het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse, komt in actie. Het blijkt gelukkig loos alarm te zijn. Voor haar vijftiende verjaardag krijgt de prinses van Jan Fabre, de lievelingskunstenaar van oma Paola, een verrassend cadeau: een marmeren standbeeld van haarzelf, gekleed in jeans en met een feesthoed op. Het werk maakt deel uit van de reeks *Mes Reines*, waarmee Fabre een ode brengt aan acht vrouwen die voor hem belangrijk zijn. Het is te zien in de Hermitage in Sint-Petersburg. Waarom de jonge Elisabeth een standbeeld verdient, legt Fabre uit als volgt: ‘Zij zal later koningin van België worden en dat is *woman power*. Ik denk dat de wereld er beter zou uitzien als hij door vrouwen geleid werd’, aldus Fabre. Twee jaar later staat hij terecht voor een aanklacht van een dozijn medewerkers die hem beschuldigen van grensoverschrijdend gedrag. Hij wordt er ook voor veroordeeld.

Geen koninginnenschool

Op haar zestiende spreekt en schrijft Elisabeth meer dan behoorlijk Nederlands en Frans. In de middelbare school behoort ze tot de beste vier van de klas, zeker voor taalvakken. In Latijn

*‘Iets wat God
gebouwd zou hebben,
als hij er het geld voor
had gehad.’*

– GEORGE BERNARD SHAW
over de school van Elisabeth

en Grieks blinkt ze zelfs uit. De laatste twee jaar secundair onderwijs voltooit ze onder de naam Elisabeth de Brabant aan het United World College of the Atlantic in Wales. Er bestaat geen koninginnenschool, maar dat instituut komt dicht in de buurt. Prijskaartje: drieëndertigduizend euro voor twee jaar. De Ierse schrijver George Bernard Shaw noemde de school ‘iets wat God gebouwd zou hebben, als hij er het geld voor had gehad’. Willem-Alexander en prinses Raiyah van Jordanië hebben er gestu-

deerd. Momenteel wordt de school bezocht door Leonor van Spanje en Alexia van Oranje. Behalve reguliere vakken staan er lessen over ecologie, religie en vredesvraagstukken op het programma. Vrijwilligerswerk is verplicht, wat een rare tegenstelling is. Lisa, zoals haar vrienden haar noemen, wordt ingeschakeld voor huiswerkbegeleiding bij kinderen met leerproblemen. Ze steekt ook een handje toe in een bejaardentehuis en een opvangtehuis voor daklozen, waar ze soep uitdeelt. In het Atlantic College studeert ze samen met 330 andere studenten uit honderdtwintig landen.

Delicate thema's

Eind juni 2019 mag Elisabeth mee met haar moeder op een driedaagse missie van Unicef naar Kenia. Tijdens de voorbereiding wordt met geen woord gerept over het feit dat ze zal meereizen. Sommige paleismedewerkers vinden het wel vreemd dat er een extra vliegticket aangevraagd moet worden voor een zekere Patrick, 'een persmedewerker'. Pas bij het inchecken wordt duidelijk dat Patrick prinses Elisabeth is. Op het einde van de missie wil ze graag haar ervaringen delen met de pers. Het is haar eerste grote interview in de twee landstalen voor vier Belgische tv-zenders. Een tikje zenuwachtig begint ze eraan. Maar het went snel. Ze spreekt over delicate thema's als kinderhuwelijken en genitale verminkingen. Ze is geraakt door de duizenden kinderen in het vluchtelingenkamp. 'Ze zijn nog zo klein en fragiel, maar hebben toch al zoveel trauma's meegemaakt in hun leven.' Voor de afreis wordt zij onverwachts gekroond door Keniaanse Masai-krijgers. Dat stond niet in het programmaboekje. Ze geven haar de erenaam Nasieku, wat Swahili is voor 'eerstgeborene'.

'Paleismedewerkers vinden het vreemd dat er een extra vliegticket aangevraagd moet worden voor een zekere Patrick.'

Vader sterft

Op 25 oktober 2019 viert de kroonprinses haar achttiende verjaardag in het koninklijk paleis van Brussel met vrienden, leeftijdgenoten en familie. Op het programma: optredens van de Koninklijke Balletschool Antwerpen en een vioolrecital met Lorenzo Gatto. De plechtigheid wordt live uitgezonden. De jarige spreekt de gasten toe, gracieus en met een goede *maintien* stapt ze op haar hoge hakken naar het spreekgestoelte voor een vijf minuten durende speech in de drie landstalen. Barack Obama ontmoet Naomi Campbell. Op zich is het een wat melige tekst, maar ze brengt hem fris en overtuigend. Ze is iedereen dankbaar voor de kansen die ze gekregen heeft en kijkt optimistisch vooruit. ‘Het land kan op mij rekenen.’ De plechtigheid eindigt met een versie van *Happy Birthday*, gezongen door de twintigjarige zangeres Blanche. Daarna wordt er een eindeloze reeks groepsfoto’s genomen, waarop de jarige telkens een brede glimlach tevoorschijn tovert. Niet alleen het land, ook de media kunnen op haar rekenen. Nu ze achttien is, kan Elisabeth volgens de grondwet staatshoofd worden wanneer haar vader sterft. Voordien had haar tante Astrid het regentschap moeten waarnemen. De kroonprinses heeft in principe recht op een dotatie van 961.000 euro per jaar, iets meer dan haar grootvader, koning Albert. Dit geld dient om de werking en de personeelskosten te bekostigen van ‘Het huis van de Hertogin van Brabant’. Maar het hof laat weten dat de prinses geen gebruik van de staatstoelage wil maken zolang ze studeert.

‘De kroonprinses belt willekeurige bejaarden op in een tehuis, die denken dat het een misplaatste grap is.’

Wanneer in de lente van 2020 de coronapandemie uitbreekt, sluit het Atlantic College de deuren. De laatste maanden van haar opleiding volgt Elisabeth de lessen online in Laken. De eindexamens vallen weg. De prinses krijgt haar diploma op basis van haar gemiddelde prestaties in de voorbije twee jaar. In afwachting van haar opleiding aan de Koninklijke Militaire School maken zij en haar broers en zus zich nuttig met solidariteits-

acties voor bewoners van rusthuizen. Ze brengen zelfgebakken wafels en cupcakes en bellen ook rusthuizen op. Dit soms tot verbazing van de bewoners, die natuurlijk geen persoonlijk telefoontje van de kroonprinses verwachten en denken het slachtoffer van een misplaatste grap te zijn.

Dodelijke val

Eind augustus 2020 gaat ze studeren aan de Koninklijke Militaire School in Brussel. Met die keuze loopt ze in het spoor van haar vader, die daar veertig jaar eerder schoolliep. In tegenstelling tot de koning volgt Elisabeth niet de volledige officiersopleiding, maar alleen het eerste jaar. Behalve de academische vorming, die elke universiteit aanbiedt, voorziet de Militaire School ook een sportieve, militaire en karakteriële vorming, zodat de leerlingen toekomstige leiders worden. Een dag na haar aankomst vertrekt Elisabeth voor vier weken naar Elsenborn in de Oostkantons. Het legerkamp in Elsenborn is intensief. Niet met de bedoeling Rambo's van de rekruten te maken, maar toch. Alles is gericht op leiderschap. De kroonprinses staat op om kwart voor vijf en blijft in touw tot elf uur 's avonds. Eerst is er ochtendgymnastiek. Na het ontbijt volgt de groet aan de vlag. Daarna wisselen de activiteiten. De ene keer is er theorie, de andere keer praktisch. Zo krijgt de prinses een staalkaart van het militaire leven. Ook na Elsenborn geldt een strak schema. Opstaan om zes uur, les van kwart voor acht tot zes uur. Per week vijf uur sport en één vrije avond. Met een initiatie cursus paracommando in het Trainingscentrum voor Commando's in Marche-les-Dames sluit de prinses haar militaire opleiding af. Op de historische locatie waar haar betovergrootvader Albert I een dodelijke val maakte, daalt ze aan staalkabels een steile rotswand af.

Soms ontluisterend

Elisabeth is negentien als ze in oktober 2021 aan het Lincoln College in Oxford geschiedenis en politiek gaat studeren. Het is een academische opleiding van drie jaar. Lincoln College is een van de kleinere colleges van de universiteit met in totaal ongeveer zeshonderd studenten. Volgens het paleis zal de prinses regelmatig terugkeren naar België en betrokken blijven bij het publieke leven. Binnenraken in Lincoln is geen sinecure. Elk jaar zijn er meer dan twintigduizend aanvragen voor 3.300 plaatsen. Het prijskaartje voor buitenlandse

‘De punten worden blind gegeven, ze kennen de identiteit van de kandidaten niet.’

– LYDIA MATTHEWS
studentenbegeleidster
Lincoln College

studenten is bijna vijftigduizend euro per jaar. Maandelijks komt er nog eens tweeduizend euro verblijfskosten bij. Net als alle andere studenten moet Elisabeth een schriftelijk toelatingsexamen afleggen. De studentenbegeleidster van het college, Lydia Matthews, beklemtoont dat de prinses volledig op eigen kracht haar toegangsticket verworven heeft. ‘De punten worden blind gegeven, de beoordelaars kennen de identiteit van de kandidaten niet. Ze kan hier rondlopen zonder al te veel op te vallen. De meeste studenten hebben nog nooit van haar gehoord. Hoe dan ook kijken ze in Oxford niet op zo snel op van een bekend of een gekroond hoofd. Maar liefst 28 Britse premiers zijn hier opgeleid. Ook 55 Nobelprijswinnaars en 30 internationale leiders passeerden de revue. Naast de hoorcolleges krijgt de prinses lessen in kleine groepen. ‘Deze universiteit gaat voor een heel persoonlijke aanpak’, zegt Lydia Matthews. ‘Eén keer per week moeten studenten een essay schrijven dat ze ook moeten verdedigen. Dat betekent argumenteren en discussiëren met studiegenoten. Soms verhelderend, altijd confronterend, soms ontluisterend.’

Maandelijks komt er nog eens tweeduizend euro verblijfskosten bij. Net als alle andere studenten moet Elisabeth een schriftelijk toelatingsexamen afleggen. De studentenbegeleidster van het college, Lydia Matthews, beklemtoont dat de prinses volledig op eigen kracht haar toegangsticket verworven heeft. ‘De punten worden blind gegeven, de beoordelaars kennen de identiteit van de kandidaten niet. Ze kan hier rondlopen zonder al te veel op te vallen. De meeste studenten hebben nog nooit van haar gehoord. Hoe dan ook kijken ze in Oxford niet op zo snel op van een bekend of een gekroond hoofd. Maar liefst 28 Britse premiers zijn hier opgeleid. Ook 55 Nobelprijswinnaars en 30 internationale leiders passeerden de revue. Naast de hoorcolleges krijgt de prinses lessen in kleine groepen. ‘Deze universiteit gaat voor een heel persoonlijke aanpak’, zegt Lydia Matthews. ‘Eén keer per week moeten studenten een essay schrijven dat ze ook moeten verdedigen. Dat betekent argumenteren en discussiëren met studiegenoten. Soms verhelderend, altijd confronterend, soms ontluisterend.’

Delicate obstakels

Elisabeths entree in Oxford gaat in de Britse pers niet onopgemerkt voorbij. Het lifestyleblad *Tatler* heeft het over de ‘*glamorous daughter of King Philippe and Queen Mathilde of Belgium*’, die in de voetsporen treedt van ‘onder meer Boris Johnson, Hugh Grant en Benazir Bhutto’. De *Daily Mail* wijdt verscheidene artikels aan de Belgische prinses en schrijft telkens in superlatieven over de elegantie van ‘de Kate Middleton van België’. ‘De twee vrouwen hebben allebei een feilloos gevoel voor stijl. Ze kiezen voor klassieke, elegante ontwerpen, combineren trendy merken uit de winkelstraten met chique designer-items. Ze zijn formeel maar niet verwaand, kalm en plichtsbewust. Beiden zullen op een dag koningin van hun land zijn.’ Elisabeth zal echter op de troon zitten, Kate ernaast. Kate stamt uit een geslacht van mijnwerkers en politieagenten, Elisabeth uit een boom van Duitse, Oostenrijkse, Italiaanse en Franse prinsessen en koningsdochters. Dat maakt haar DNA dramatisch anders.

VORSTIN VAN NU

Letizia van Spanje

*Koningin
van het ongeduld*

Tot op vandaag voert de Spaanse koningin de top van de populariteitslijst aan. Het volk vindt haar vertederend, warm en meevoelend. Ze krijgt een gemiddelde van 7,2 op 10. Weinig vorstinnen doen haar dat na. Helaas betreft het hier niet Letizia van Spanje maar haar schoonmoeder, koningin Sofía. Letizia wordt gezien als ‘dominant, hardvochtig en onecht’. ‘Niets aan haar is origineel’, zegt haar biograaf. ‘Niet haar lichaam, maar vooral niet haar attitude.’ Bekendheid, waardering en populariteit zijn steunpilaren zonder dewelke een koningshuis gedoemd is om in ten onder te gaan. Letizia haalt in de peilingen maar een magere 5 op 10. De koningin van het ongeduld is ‘een ambitieuze heks die over lijken gaat’.

Vierkant tegen

Haar echtgenoot Felipe doet het merkkelijk beter in de peilingen. Reeds als jongeman kan hij voordeel halen uit zijn charme, uiterlijk en lengte: 1 meter 97. Het Amerikaanse blad *People* zet de jonge Felipe in de lijst van knapste mannen ter wereld. Voor zijn huwelijk krijgt hij gemiddeld vijftig brieven met aanzoeken per week. Tot hij die gescheiden vrouw uit de middenklasse treft, met gescheiden ouders, een republikeinse moeder en een grootvader die taxichauffeur was in Madrid. ‘De slimme’, zo wordt ze in haar familie genoemd, in tegenstelling tot haar zus die ‘de mooie’ is. Ze is zeker niet dom, als je kijkt hoe ze haar zaken aanpakt: Letizia Ortiz Rocasolano, thans Reina Letizia de Todos los Santos de Borbón y Grecia. Met haar heeft Spanje sinds 19 juni 2014 voor het eerst in zijn geschiedenis een vrouw uit de burgerij als koningin. Vanzelfsprekend is dat niet. Verscheidene leden van de koninklijke familie, monarchisten en vele Spaanse vrouwen vinden trouwens dat hun vorst wel iets beters aan de haak had kunnen slaan dan een onsympathieke vrouw die haar schoonmoeder en man in het openbaar afsnauwt. Haar schoonouders, de oude koning en koningin, waren vierkant tegen haar. Nog altijd. Juan Carlos en Sofía hebben weinig gemeenschappelijk, maar wel de haat voor hun schoondochter. Sofia is bezeten van haar zoon en Juan Carlos kijkt vooral naar het staatsbelang van een degelijke echtgenote. Ze vinden haar bepaald ongeschikt. Ze is zeker niet achterlijk en ook niet op haar mond gevallen, maar daar houdt het zowat op. Een van de eerste zaken die ze publiekelijk bij hun verloving tegen haar prins zegt, is: ‘Laat me nu eens uitspreken.’ Pers en koningsgezinden rollen over elkaar heen van verbolgenheid.

Intieme verhouding

Letizia heeft altijd het hoge woord gevoerd. Ze is de oudste van drie meisjes en wordt in Noord-Spanje geboren als dochter van een verpleegster en een journalist. Moeder is 19 en vader is 22 als ze haar krijgen. Er volgen nog een Telma en een Érika. Op haar elfde is Letizia al presentatrice van haar eigen radioprogramma. Als ze veertien is, verhuist de familie naar Madrid. Op school is ze slecht in wiskunde en wetenschappen maar des te beter in talen en geschiedenis. Literatuur heeft haar bijzondere belangstelling. En dan vooral de leraar literatuur. Ze zal er zelfs mee trouwen. Hij is tien jaar ouder, maar dat is geen obstakel. Alonso Guerrero en Letizia Ortiz hebben al tien jaar een relatie als ze elkaar op 8 oktober 1998 het jawoord geven. Het paar gaat na een jaar al uit elkaar. Guerrero blijft lange tijd discreet over zijn intieme verhouding met de aanstaande koningin.

Interviewverzoeken over zijn ex-partner wimpelt hij af. 'Ik wil er niet over praten', zegt hij. 'Het is iets uit mijn verleden, het is een hoofdstuk van mijn leven dat ik heb overwonnen.' Hij hertrouwt met een wiskundelerares, verdwijnt in de anonimiteit en schrijft een paar boeken die niet echt bestsellers zijn, met uitzondering van de in maart 2018 gepubliceerde autobiografische roman *El amor de Penny Robinson*. Het boek vertelt het verhaal van een man met een rustig leven die ongewild een mediafiguur wordt. De pers achtervolgt hem. Ze willen niet alleen verhalen uit hem krijgen, maar ook zijn persoonlijkheid aan stukken trekken. Alleen om het feit dat hij ooit getrouwd was met een vrouw die later koningin van Spanje zou worden.

Weg sfeer

Ook haar ouders scheiden. Letizia studeert journalistiek aan de universiteit en werkt zich een weg naar de top. Eerst als correspondent en dan als reporter voor het nieuws, tot ze verslaggever ter plaatse wordt bij de grote gebeurtenissen. Ze doet onder meer verslag van de

aanval op het World Trade Center in New York en wint de prijs van de beste journalist onder de dertig. Smalend voegen collega's eraan toe dat het waarschijnlijk een prijs is voor journalisten onder de dertig kilo. Haar gewicht is dan al een aandachtspunt. In het najaar van 2002 ontmoet ze bij een reportage kroonprins Felipe. Tijdens een etentje bij gemeenschappelijke vrienden slaat de vonk over. Ze beginnen een relatie en slagen erin die een jaar verborgen te houden. Tot het niet meer te verzwijgen is: op 31 oktober 2003 presenteert ze om negen uur haar laatste avondbulletin op de televisie. De dag erna is ze zelf hoofdonderwerp van het nieuws.

Op 22 mei 2004 luiden de huwelijksklokken over Madrid. Maar eerst moet Letizia nog een vijftig pagina's tellend contract tekenen. Het geeft haar het recht om na een eventuele echtscheiding nog in een vleugel van een paleis te wonen, maar niet om de voorgedij over eventuele nakomelingen te hebben, en alles wat ze krijgt, moet ze hoe dan ook teruggeven. Dat valt niet mee. En het weer ook niet die dag. Het regent pijpenstelen. Ook de sfeer zit niet goed. Twee hoge gasten gaan rollebollend over de vloer. Niet van de lach, maar in een handgemeen. Veertig uitgenodigde vorstenhuizen kijken verbijsterd toe. Prinses Máxima tikt haar evenknie Marie-Chantal van Griekenland aan. Victor Emanuel van Savoye, zoon van de Belgische Marie José, tante van koning Albert II, slaat hertog Amadeus van Aosta vlak in het gezicht. Hun ruzie gaat over aanspraak die ze allebei maken op de Italiaanse troon – die niet meer bestaat. 'En nu houdt het op', schreeuwt Juan Carlos, die helemaal geen recht van spreken heeft, want hij is zelf door een dictator op de Spaanse troon gezet. Velen betwisten daarom de rechtmatigheid van zijn koningschap. Carlos Hugo de Bourbon Parma, om er maar een te noemen.

'De uitgenodigde hoge gasten liggen rollebollend op de vloer. Veertig koningen en koninginnen kijken verbijsterd toe.'

Te dominant

Letizia vervult toegewijd haar dynastieke plichten. Er komen vrij snel twee meisjes: Leonor in 2005 en Sofia in 2007. Dat is jammer natuurlijk, meisjes worden voor de troonopvolging in Spanje nog altijd naar achteren geschoven ten voordele van de jongens. Als dat niet zo zou zijn, dan was Elena, de oudste zus van Felipe, nu koningin. ‘Letizia had beter een jongetje op de wereld gezet’, vinden haar schoonouders die het op dat punt weer eens zijn. In zijn vriendenkring noemt Juan Carlos zijn schoondochter ‘*la chacha*’, de dienstmeid. Sofia vindt Letizia ‘veel te dominant, te uitgesproken en niet koninklijk genoeg’. Ook de verbouwingwerken van Letizia met botox, hyaluronzuur en hier en daar een chirurgische ingreep kunnen niet op goedkeuring rekenen. Ze is volgens paleisbronnen volledig ten prooi aan de koninginnenziekte. Letizia is niet slank van nature en houdt haar figuur

Diana was twee kledingmaten afgevallen tussen haar verloving en haar huwelijksdag.’

strak door weinig en selectief voedsel in te nemen: sappen, thee, bessen, zalm. De koninginnenziekte is een afwijking bij vrouwen die zo vaak ongewild op een foto worden afgebeeld dat ze een obsessie gaan ontwikkelen over hun figuur. Zowel koningin Máxima, Kate Middleton als Diana destijds houden hun taille rigoureuus in de gaten. Als Máxima buiten de deur eet, neemt ze een tupperwaredoos met haar eigen voeding mee. Diana was twee kledingmaten afgevallen tussen haar verloving en haar huwelijksdag.

Grote druk

Haar magerzucht is niet de enige donkere wolk die boven Letizia hangt. In 2007 maakt haar jongere zus Érika een eind aan haar leven met een overdosis pillen. De vrouw van 31 is in dienst als decorontwerpster bij een productiehuis. Ze meldt zich twee dagen voor haar

zelfgekozen dood ziek op het werk. Op de ochtend van het drama brengt ze haar dochttertje Carla van zes naar de buurvrouw. Wanneer haar vriend rond halftwaalf langskomt maar er niet wordt opengegaan, slaat hij alarm. De hulpdiensten vinden Érika dood op haar bed. De jongste van de drie zussen Ortiz is de meest kwetsbare, de gevoeligste en de zachtste. In Oviedo staat zij bekend als ‘de bohémienne’. Érika studeert kunst aan de academie van Oviedo, waar ze kennismakt met beeldhouwer Antonio Vigo, die de vader van haar dochter wordt. Ze maakt zelf ook kunst, maar spreekt er nooit over en wil ook niet tentoonstellen omdat ze twijfelt aan zichzelf. Als zus van de koningin krijgt ze veel kansen maar dat brengt ook grote druk met zich mee. Zij wordt geregeld door paparazzi achtervolgd. Volgens de krant *El Mundo* heeft de breekbare jongere zus van Letizia er moeite mee dat de schijnwerpers steeds vaker op haar gericht worden sinds Letizia's huwelijk met Felipe. In mei 2006 komt het tot een breuk met Vigo. Ze neemt haar intrek in het huis waar Letizia in haar vrijgezellentijd heeft gewoond en vindt troost bij een oude vriend. Ze kan de scheiding echter niet verwerken en komt in een spiraal van depressies terecht. In de maanden voorafgaand aan haar overlijden is ze erg neerslachtig. Ze zit weken thuis met ziekteverlof en is nog maar een paar dagen weer aan het werk als ze uit het leven stapt. Ze laat een afscheidbericht achter voor haar moeder, haar vader, haar twee zussen en haar ex-partner. Letizia kan nog altijd niet over haar jongste zus spreken zonder in tranen uit te barsten.

Vele schandalen

Op 19 juni 2014 wordt Felipe de Borbón y Grecia koning van Spanje. Net als in Nederland en België is er in Spanje geen sprake van een kroning: de kroon en de scepter liggen op een meter afstand van de monarch. Doordat de troonopvolging voorrang geeft aan mannelijke opvolgers boven vrouwelijke, heeft hij in de lijn van troonopvolgers voorrang op Elena en Cristina, zijn beide oudere zussen. Samen met